

dansk galleri sammenslutning **dgs**

Danish Gallery Association

MODTAGET

- 5 DEC. 2005 14¹⁵

København 2. december 2005

Til Kulturministeriet;

Den Centrale Indlevering

Tak for behageligt møde i går. Vi har nu haft lejlighed til at nærlæse det udleverede udkast til ændringsforslag til L 27. Da vi fik det bestemte indtryk, at der var tale om et "take it or leave it" for dette punkts vedkommende (om følgeretsvederlags vedkommende også ved vores køb fra en privatperson), som vi reelt har fundet allermest belastende for vores medlemmers situation ved L 27. Ud fra det givne grundlag kan vi akceptere formuleringen

Vi kan jo i øvrigt oplyse, at vi, som nævnt under mødet, til brug for vores høringsvar til Kulturudvalget til på onsdag d. 7. dec. har bestilt en ekspertgennemgang af tre andre bestemmelser i L 27.

Det drejer sig om:

1. artikel 1, stk. 3

"Medlemsstaterne kan bestemme, at den i stk. 1 nævnte ret ikke finder anvendelse på videresalg, hvor sælgeren har erhvervet værket direkte fra ophavsmanden mindre end tre år inden videresalget, og videresalgsprisen ikke overstiger 10 000 EUR".

2. Direktivets artikel 3 om beløsgrenser

"1. Medlemsstaterne fastsætter en minimumssalgspris, som udgør grænsen for, hvornår de i artikel 1 nævnte salg er omfattet af følgeret.

2. Minimumssalgsprisen kan under ingen omstændigheder være højere end 3 000 EUR".

3. Direktivets artikel 4 stk. 2

"Uanset stk. 1 kan medlemsstaterne anvende en sats på 5 % for den del af salgsprisen, der er nævnt i stk. 1, litra a)".

Vi forventer at kunne levere redegørelsen således at Kulturministeriet samt Kulturudvalget har den i hænde mandag d. 5. dec. med morgen posten.

Med venlig hilsen

Dansk Galleri Sammenslutning
c/o Sekretariatet v/ Annegrethe Davis

JENS FEJØ

Professor, dr.jur.
Solsortvej 9
DK-2000 Frederiksberg

Tlf: 3887 2885

Arbejde:

Tlf: 3815 2622/Mobil 2127 9610

Fax: 3815 2610

e-mail: fejoe.jur@cbs.dk

2. december 2005

Dansk Galleri Sammenslutning
c/o Sekretariatet v/ Annegrethe Davis
Bredgade 67-69
1260 København K

Vedrørende følgeretsdirektivet og lovforslag L 27/2005-06

Dansk Galleri Sammenslutning og Kunsthandlerforeningen har bedt mig foretage en gennemgang af tre bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/84/EF af 27. september 2001 (EF-tidende 2001 L 272/32) om følgeret for ophavsmanden til et originalkunstværk (følgeretsdirektivet) og sammenholde dem med lovforslag L 27. Det drejer sig om tre bestemmelser, hvor direktivet giver medlemsstaterne mulighed for at vælge en anden løsning end direktivets respektive bestemmelser. Mere præcist drejer det sig om bestemmelserne i 1) direktivets artikel 1, stk. 3, 2) artikel 3, og 3) artikel 4, stk. 1 og 2.

ad 1) Følgeretsdirektivets artikel 1, stk. 3

Artikel 1, stk. 3 bestemmer, at

"Medlemsstaterne kan bestemme, at den i stk. 1 nævnte ret ikke finder anvendelse på videresalg, hvor sælgeren har erhvervet værket direkte fra ophavsmanden mindre end tre år inden videresalget, og videresalgsprisen ikke overstiger 10 000 EUR".

Denne bestemmelse fremstår som en undtagelse fra direktivets hovedregel, der er udtrykt i artikel 1, stk. 1 og 2, og hvorefter medlemsstaterne skal indføre en følgeret baseret på salgsprisen ved ethvert videresalg af det pågældende kunstværk efter ophavsmandens første afhændelse af det, hvor der som sælgere, købere eller formidlere deltager professionelle på kunstmarkedet, herunder auktionshuse, kunstgallerier og alle kunsthandlere i øvrigt. I direktivets præambel er den tilladte undtagelsesbestemmelse i artikel 1, stk. 3 ikke nærmere begrundet, idet præambelen i punkt (18) blot henviser til, at i den specielle situation, hvor kunstgallerier erhverver værker direkte fra ophavsmanden, bør medlemsstaterne have mulighed for at fritage videresalg af værker i løbet af de første tre år efter erhvervelsen for

kunstnerens interesser derved, at denne fritagelse begrænses til videresalg, hvor videresalgsprisen ikke overstiger 10 000 EUR”.

I det danske lovforslag L 27 har man valgt ikke at udnytte denne undtagelsesmulighed under 10.000 EUR, idet lovforslaget til Ophavsretslovens § 38, stk. 2, 1. pkt. hedder:

“Følgeretsvederlag skal betales ved alle videresalg, hvor der som sælgere, købere eller formidlere deltager professionelle på kunstmarkedet, herunder auktionshuse, kunstgallerier og kunsthandlere”.

Lovforslaget undtager således ikke, som direktivet åbner mulighed for, “den specielle situation hvor kunstgallerier erhverver værker direkte fra ophavsmanden” (direktivets formulering).

For en umiddelbar betragtning synes det hensyn, som L 27 dermed forfølger, at være at stille kunstneren i den gunstigst mulige situation. Han eller hun får efter L 27 følgeretsvederlag (på 5% af salgsprisen til galleriets kunde, se nedenfor) allerede ved det første salg fra galleriet.

Det er imidlertid min vurdering på dette punkt, at denne ret til følgeretsvederlag ikke forekommer ganske fornuftig, ikke mindst når man tager kunstgalleriernes markedsmæssige funktion i betragtning. Hvis man nemlig tager udgangspunkt i den situation, at en kunstkøber hos et galleri kun er villig til at give en bestemt pris for et givet værk, vil galleriet ud af denne pris skulle afregne 5% til kunstneren ved dette videresalg. Det beløb er kunstneren naturligvis glad for, når han eller hun modtager det. Forholdet er imidlertid det, at galleriet, når det foretager det første køb fra kunstneren – der naturligvis sker uden afregning af noget følgeretsvederlag, da der ikke er tale om et “videresalg” efter § 38, men alene om et (førstegangssalg) – kun vil betale en mindre pris til kunstneren. Prisen fra galleriet til kunstneren ved et sådant førstegangssalg vil nemlig være afhængig af den netto-videresalgspris, som galleriet vil kunne regne med ved sit videresalg. Hvis galleriet således – på det tidspunkt, hvor det køber værket af kunstneren – vil kunne regne med en bestemt pris, som en gallerikunde senere vil betale galleriet for dets videresalg af værket til kunden, vil galleriet ud fra en rationel økonomisk betragtning på det oprindelige tidspunkt, hvor det køber værket af kunstneren, sige til kunstneren: Jeg er villig til at betale dig et så og så stort beløb for værket, fordi jeg regner selv med at kunne videresælge det til et beløb, som er så meget større, hvorved jeg, som galleri, vil tjene X kr. for mine udstillings- og salgsanstrengelser af dit værk. Jeg skal jo imidlertid, når jeg sælger værket videre ifølge § 38 i den danske lov betale dig, kunstner, et følgeretsvederlag på 5% af videresalgsprisen (som i det tænkte eksempel er steget). Dette følgeretsvederlag går jo fra min (galleriets) fortjeneste ved videresalget, og derfor må jeg nu – ved købet fra dig, kunstner – fratække det følgeretsvederlag, som jeg/galleriet senere skal betale som 5% (af det højere videresalgsbeløb). Dette resulterer altså i, at kunstneren i det her fremlagte eksempel, der

langt fra må betragtes som urealistisk, ved sit førstegangssalg til galleriet vil komme til at modtage et betydeligt mindre beløb, end han eller hun ellers ville kunne forvente af galleriet. Det forekommer derfor næppe velgennemtænkt ikke at ville lave den undtagelsesregel, som direktivet lægger op til som en mulighed. Galleriet kommer derved til at betale et følgeretsvederlag, som ikke er direktivpåbudt. Og for kunstneren betyder det, at prisen ved førstegangssalget til galleriet bliver nedsat med et beløb, som svarer til førstegangsvederlaget ved galleriets videresalg, som kan ligge måske mere end to år senere. Hertil kommer i øvrigt, at undtagelsesreglen er begrænset til kun at kunne fastsættes op til en videresalgspris på 10.000 EUR, ca. DKK 75.000. Sker der således køb og videresalg gennem et galleri af et værk, som værdimæssigt ligger herover, vil kunstneren under alle omstændigheder blive tilgodeset med følgeretsvederlag.

Hvis man fra kunstnerens synsvinkel ser på L 27's regel – som ikke giver nogen undtagelse for førstegangsvideresalg via gallerier m.fl. under de anførte omstændigheder – gør endnu et forhold sig gældende. Således må det i en række tilfælde ud fra en ren økonomisk vurdering være tvivlsomt, om gallerierne overhovedet fremover vil være indstillet på, i samme omfang som hidtil, at foretage førstegangskøb hos en ukendt eller mindre kendt kunstner, idet følgeretsvederlaget også ved førstegangsvideresalget nok ville afskrække nogle gallerier fra overhovedet at indskibe sig i den undertiden risikable proces, det kan være, at afkøbe en ung/ynge kunstner dennes værk med henblik på videresalg. Dette kan – i overordnet perspektiv – kun være til ugunst for de mindre kendte og mindre etablerede kunstnere, fordi de får økonomisk mindre udbetalt ved deres førstegangssalg til gallerierne, måske i en periode af deres kunstneriske tilværelse, hvor der ellers ville være allermost behov for et økonomisk fundament.

ad 2) Direktivets artikel 3

Direktivets artikel 3 om beløbsgrænser bestemmer, at

1. Medlemsstaterne fastsætter en minimumssalgspris, som udgør grænsen for, hvornår de i artikel 1 nævnte salg er omfattet af følgeret.
2. Minimumssalgsprisen kan under ingen omstændighed være højere end 3 000 EUR.

Artikel 3 giver ved sin formulering medlemsstaterne valgmulighed med hensyn til, hvilken minimumssalgspris, som skal benyttes til at udløse et følgeretsvederlag. Den kan maksimalt være 3.000 EUR, men direktivet opstiller i så henseende ikke noget mindstekrav.

Direktivet har i præambelens pkt. (22) bl.a. begrundet dette med, at "(22) Undladelse af at anvende følgeret for beløb under minimumsbeløbsgrænsen kan bidrage til at undgå opkrævnings- og administrationsomkostninger, som er uforholdsmæssigt store i forhold til gevinsten for kunstneren. I medfør af subsidiaritetsprincippet skal medlemsstaterne have mulighed for at fastsætte nationale beløbsgrænser, der er lavere end fællesskabsgrænsen, for at fremme debuterende kunstners interesser. [...]".

Den danske L 27 har imidlertid i så henseende optaget en bestemmelse, som skal indgå som lovens § 2, stk. 2, 3. pkt., der lyder således:

"[...] Der skal kun betales vederlag, hvis salgsprisen overstiger 300 euro (ekskl. moms)[...]"

L 27 har således valgt en minimumssalgspris, der kun er 1/10 af direktivets krav, hvilket naturligvis vil udløse følgeretsvederlag i mange tilfælde, hvor andre medlemslande vil vælge en langt højere minimumssalgspris, der altså kan gå op til 10 gange den danske. Det vil naturligvis virke som en belastning for de danske galleriers økonomiske formåen i konkurrencen med udenlandske gallerier, som derved i mange tilfælde vil være helt fri for overhovedet at betale følgeretsvederlag i præcis de samme situationer, som den danske L 27 foreslår at danske gallerier skal betale i. Ud fra en konkurrencemæssig situation for danske virksomheder (gallerierne) synes dette uheldigt. Man må jo konstatere, at L 27's regel i lovens § 38, stk. 2 om, at gallerier m.v. fremover kommer til at betale følgeretsvederlag "ved alle videresalg", altså både ved køb fra private og ved galleriets eget videresalg, pålægger dem en dobbelt byrde, som næppe fuldt ud harmonerer med en rationel økonomisk tankegang. Den omstændighed, at galleriet køber og sælger, normalt til en højere pris, er jo nemlig ofte ikke udtryk for, at værkets kvalitet i sig selv afføder en højere værdi, men alene, at galleriet anstrengelser bevirker en højere pris. Men dermed udløses endnu et fuldt, højere følgeretsvederlag. Man må jo hæfte sig ved, at ordningen ikke baserer sig på et vederlag, der afspejler værdiforøgelsen, men på et vederlag, som knyttes til omsætningen som sådan. Og for galleriernes vedkommende bliver der altså tale om et dobbelt vederlag, selv om den økonomiske realitet vel hyppigt vil være, at gallerierne reelt fungerer som finansier for kunstnerne. Den meget lave minimumsbeløbsgrænse vil efter al sandsynlighed få afsmittende virkning tilbage på nogle galleriers incitament til at indgå køb og salg.

ad 3) artikel 4, stk. 1 og 2.

Direktivets artikel 4 angår "Vederlagssatser" og artikel 4, stk. 1 bestemmer, at satserne fastsættes til a) 4 % for den del af salgsprisen, der udgør indtil 50.000 EUR, derefter b) 3 % for den del af salgsprisen, der ligger op til 200.000 EUR, derpå c) 1 % for den del af salgsprisen, der ligger op til 350.000 EUR og d) 0,5 % for den del af salgsprisen, der ligger op til 500.000 EUR og e) 0,25 % for den del af salgsprisen, der ligger over 500.000 EUR. Det samlede vederlag kan dog ikke være højere end 12.500 EUR.

Direktivet har imidlertid i artikel 4, stk. 2 bestemt, at

"Uanset stk. 1 kan medlemsstaterne anvende en sats på 5 % for den del af salgsprisen, der er nævnt i stk. 1, litra a)".

Direktivet har om vederlagssatserne i de enkelte lande udtalt i pkt. (23), at de vederlagssatser, medlemsstaterne har fastsat for anvendelsen af følgeret, på nuværende

tidspunkt er meget forskellige. Samtidig har præamblen påpeget, at det for at det indre marked for moderne og nutidskunst kan fungere effektivt, er nødvendigt, at der i videst muligt omfang fastsættes ensartede satser. Pkt. (24) har i tillæg hertil, i forbindelse med omtalen af det degressive følgeretsvederlag på grundlag af beløbsgrænser påpeget, at det er vigtigt at nedbringe risikoen for flytning af salgsaktiviteterne og for omgåelse af Fællesskabets følgeretslovgivning.

L 27 har med forslaget til § 38, stk. 3 for Danmarks vedkommende valgt den efter direktivet for galleriejerne højest mulige belastning, nemlig en vederlagssats på 5% af salgsprisen for salgspriser op til 50.000 EUR, idet dette i de almindelige lovbemærkninger er begrundet med en henvisning til, at vederlagssatsen i dag er på 5%. Det siges herefter "Kulturministeriet foreslår at benytte muligheden for at anvende en sats på 5 % i stedet for 4 % for den del af salgsprisen, som ligger under 50.000 euro. Det sker for at begrænse forringelserne for kunstnerne som følge af direktivets satser. Følgeretsvederlagene til kunstnere er i forvejen ofte små på grund af værkeres lave salgspriser, og en lavere beregningssats end 5 % ville bevirke en væsentlig reduktion af vederlagene. Salg af fx et maleri til 300.000 kr. vil både i dag og fremover udløse et følgeretsvederlag på 15.000 kr. Ved at opretholde den nuværende sats på 5 % for så vidt angår det første interval vil gennemførelsen af direktivets regler om vederlagets størrelse alene få betydning i de forholdsvis få tilfælde, hvor eksemplarer af kunstværker herhjemme sælges for over 50.000 euro (ca. 370.000 kr.). Nedsættelsen af beregningssatserne vil derfor få begrænset betydning i praksis. Som eksempel på konsekvensen af de ændrede satser kan det anføres, at salg af fx et maleri til [...]".

Jeg må erkende, at det for mig er vanskeligt på et sagligt grundlag at tage stilling til, om en sats på 5% er mere rigtig end en på 4%. Jeg kan derfor kun erindre om, at de situationer, som udløser følgeretsvederlag i henhold til den foreslåede § 38, stk. 1 i væsentligt omfang vil føre til en fordobling af antallet af forpligtelse til at betale følgeretsvederlag (både ved galleriernes køb fra andre end kunstneren, herunder fra private, og ved salg af samme værk). Dette kunne eventuelt gøre det betimeligt at vælge direktivet hovedregel på 4%, som formentlig vil være den løsning en række af de øvrige EU-lande vil vælge, med en skævvridning af konkurrencen for de danske virksomheder, gallerier, til følge i international sammenhæng.

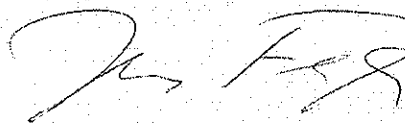
Afslutning

Jeg skal afslutningsvis bemærke, at den situation som jeg har fået oplyst er dagens for mange galleriers vedkommende, nemlig at disse køber og videresælger kunstværker for egen regning (og risiko), eventuelt med gennemførelsen af L 27 bør tages op til overvejelse. Når der nemlig skal betales følgeretsvederlag både ved køb og igen ved salg, vil dette bevirke en forskellig vederlagsmæssig behandling i forhold til f.eks. de professionelle auktionshuse, som alene optræder som formidlere, men ikke købere og dermed ikke sælgere af værkerne.

Auktionshusene vil efter gennemførelsen af L 27 kun komme til at betale følgeretsvederlag én gang.

For galleriernes vedkommende vil gennemførelse af L 27, som foreslået, nok føre til, at gallerierne fremover bør overveje, når dette er muligt, ikke at købe og videresælge kunstneres værker, men alene at tage disse i "kommission", hvorved kun ét følgeretsvederlag udløses, nemlig på salgstidspunktet. Men dette er naturligvis til skade for kunstnerne, som vil have større vanskeligheder ved at finde villige gallerier, som på et tidligt tidspunkt vil købe værkerne med henblik på videresalg. Kommissionssalg vil normalt først udløse betaling til kunstneren, når værket er solgt af f.eks. galleriet.

Med venlig hilsen

Jens Fejø